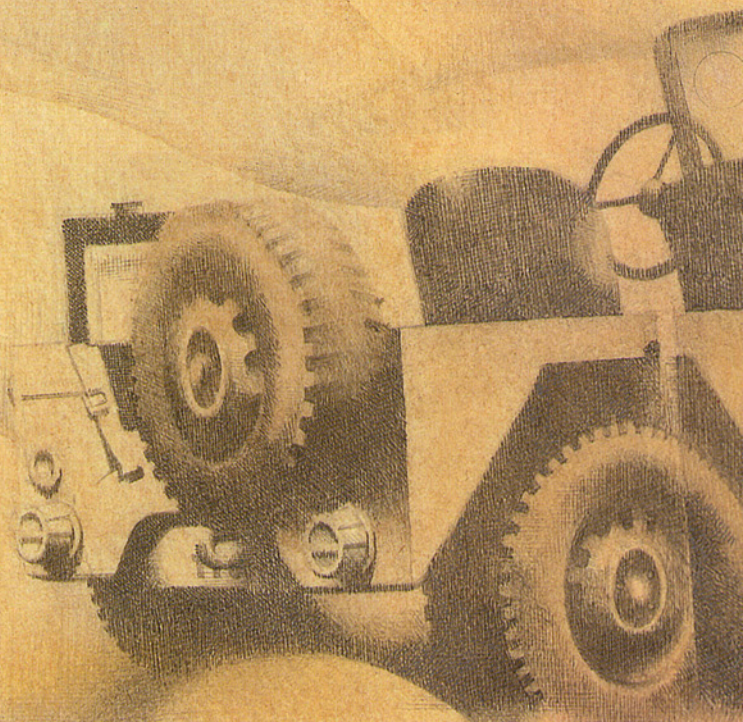

bromera

Joaquim Carbó

la casa
sota la sorra

1

Bona vida i piràmides

LA PRIMERA IMPRESSIÓ QUE Pere Vidal —àlies Peter Whitel— va rebre en posar els peus al Caire va ser desagradable. El viatge havia durat molt menys del que es podia pensar, gràcies a la rapidesa de l'express d'Alexandria i, d'una manera especial, gràcies a la temperatura ideal que feia dins el seu compartiment. Però en posar-se en contacte amb l'ambient exterior, el sorprengué una xafogor insuportable. Feia calor de debò tot i ser primavera. S'hi adaptà de mica en mica i començà a caminar cap a la sortida. Uns vailets àrabs, veritables marrecs, bruts i espellifats, el rodejaven per ajudar-lo a carregar l'equipatge, però quedaren decebutos en comprovar que l'estranger només portava una cartera insignificant. Això, però, no serví per aplacar-los, al contrari, ja que començaren a exclamar:

—Un dòlar, un dòlar...!

Volien un dòlar, naturalment. Però no estava disposat a satisfer-los. Els somrigué i amb el cap va fer que no, mentre pensava que estaven ben frescos, aquella colla de galifardeus, si esperaven que els afluiés la mosca. «Tant com costen de guanyar els dòlars», pensava. Però després va riure tot sol en re-

cordar que, a ell, precisament, els diners no li havien costat gaire de guanyar, darrerament. Però sospitava que a partir d'aquell moment, encara que només fos pel clima, bé prou que els hauria de suar...

Aturà un taxi. Recordà que les instruccions parlaven que havia d'anar a l'hotel Cleopatra, i digué el nom al taxista. Aquest, i la majoria dels altres amb qui hauria de tenir tractes els dies d'estada al Caire, es defensava prou bé parlant l'anglès. L'home era xerrià. Preguntà:

—Turista, oi?

—Sí, uns dies... He quedat sorprès. Primer Alexandria i ara el Caire són dues ciutats que enlluernen, de grans...

—Més gran el Caire! Ja ho crec... Sempre hi he viscut. Com ha crescut la ciutat! Aviat arribarem als quatre milions d'habitants...

Era molt, allò. Un, des d'Europa, no arriba a fer-se aquesta idea. Quatre milions! Força més del doble que Barcelona...

—Ara, aviat, tothom anirà a parar a Alexandria a estiuejar. Bé, tothom que podrà... Això d'estiuejar és costum dels europeus... Ja en sabeu, de viure bé, els europeus, ja!

L'home es recreà conduint a poc a poc, tot i que la circulació era força més fluida que a Barcelona, però semblava tenir interès a allargar la conversa, el monòleg... Pere mirava per la finestreta del Mercedes, un model antic, gran i encara en bon estat. Es veia molta gent pel carrer... Gairebé tothom anava vestit a la manera dels àrabs, amb una túnica que més endavant havia de saber que

en deien *galabia* i que era de colors diferents, del blanc al marró, però sempre amb la impressió de bruta. S'adonà que es veien molt poques dones pels carrers, i que, en canvi, eren plens d'homes i de quitxalla que passejaven amb indolència. De les poques dones que circulaven, gairebé totes portaven la cara tapada. Anava a fer-ho observar al taxista, però en aquell instant l'home deia:

—Ja sou al Cleopatra. Hi estareu bé, em consta... Aquí, amb diners, es viu bé, podeu estar-ne segur...

El taxista no s'havia equivocat. L'aspecte era magnífic. Millor encara per dins que per fora. Agraí el clima condicionat, fantàstic. No sabia per què, però s'havia fet l'efecte que trobaria un hotel de pel·lícula americana, amb ventiladors enormes al sostre movent-se lentament, mentre els clients no paraven de beure refrescos que cada vegada feien suar més. No era així. Tot respirava un gran confort. Tornaren les últimes paraules del taxista: «aquí, amb diners, es viu bé...» Així ho semblava, al primer cop d'ull. I així es podia deduir que amb pocs diners es devia viure força malament, i que, pel que havia vist pel carrer, no semblava haver-hi massa gent que en tingués... Es dirigí a la recepció amb una certa curiositat.

—Sóc Peter Whitel —digué, ja fet a la idea que es deia d'aquella manera—. Hi ha cambra reservada a nom meu... Voldria saber si ha arribat alguna cosa per a mi...

Li van donar un paquet i un *boy* l'acompanyà.

Un cop sol a l'habitació, es dirigí al llit i va comprovar amb el palmell de la mà la qualitat del

matalàs. Tot era perfecte. Va fer una ullada al paquet que el *boy* havia deixat damunt la taula. El mirà amb recança. L'obrí. Dins hi havia llibres i un sobre. Mirà els llibres amb curiositat: eren uns manuals d'arqueologia escrits en anglès. Que n'era d'estrany, allò! I si l'havien pres per un altre? A ell, allò de l'arqueologia no li havia dit mai res.

Al sobre hi havia una carta i cent cinquanta lliures egípcies. Calculà mentalment. Anaven a cent quaranta pessetes cada una. Feien, per tant, unes vint-i-una mil pessetes. Estava bé, allò, pensà. Somrigué mentre es deia que en tenia prou per a les primeres despeses... La carta era breu, com totes les comunicacions que havia rebut d'aquella gent. Li desitjaven una bona estada a l'Àfrica, que s'estigués al Cleopatra fins a nova ordre i que, per no perdre temps, anés a visitar les piràmides i llegís els textos que hi havia al paquet. Que es documentés d'aquell tema, que era interessant per al seu esdevenidor.

Comprengué que no l'havien pres per un altre, perquè els manuals eren de divulgació elemental i, si l'haguessin tingut per un tècnic, ja haurien considerat que sabia tot allò. Es va fer a la idea que havia de llegir-los i intentà fullejar-ne un. Però no estava per lectures i hi clavà només una ullada.

A partir d'aquell moment, Pere Vidal començà la seva vida cairota.

Obeí les instruccions que havia rebut. A més, era agradable fer-ho. Havia de posar-se en contacte amb la ciutat i havia d'estudiar l'Egipte d'ahir a través de les piràmides, que n'eren un reflex. A tra-

vés dels contactes amb la gent del carrer es faria una idea de l'Egipte d'avui.

Hi havia força eufòria en aquells moments. Tot-hom parlava d'un fet molt important i transcendent per al futur del país com era la inauguració de la presa d'Assuan. Pere n'havia sentit parlar abans, però va ser allí on començà a fer-se'n una idea més clara. Construïen una gran presa d'aigua, gràcies a la qual s'obtindria una quantitat de vint milions de quilovats, que era ben bé deu vegades més de l'energia total de què disposava Egipte en l'actualitat. Però no era solament una qüestió d'electricitat. Amb aquest gran embassament d'aigua, les reserves serien de 150 milions de metres cúbics, o sigui, cinc vegades més que la suma de tota l'aigua embassada a Itàlia. Així les zones de conreu augmentarien en tres milions d'hectàrees... Tot això, en xifres, feia una certa gràcia a Pere, i més encara per la cara que feia la gent en explicar-ho. Semblava que eren quantitats que algú els havia fet aprendre de memòria sense que arribessin a imaginar quina traducció tenien en fets concrets i reals... Tres milions d'hectàrees... Què podia ser això? I, de fet, aquella gent força tronada, miserables i tot, çquè podien esperar-ne?

Pere no comprenia que el Nil havia estat la vida del país. Les aglomeracions urbanes, la indústria i, naturalment, l'agricultura, solament hi són possibles a les vores del riu. Havia contemplat indiferent l'exuberància del delta del Nil així que havia petjat el país, a Alexandria. Les matèries que el riu arrossegava en tot el seu curs, dipositades al delta, n'havien fet un autèntic jardí. Ell només havia pensat

que feia bonic de veure les grans extensions plantades de cotó, de blat de moro, d'arròs, de melons... No sabia que aquella era l'autèntica riquesa del país, perquè tampoc no sabia que en aquella terra es feien cada any quatre o cinc collites. I aquell riu que era l'autèntica vida podia ser-ho més encara. Aquella gent somiava la inauguració total de la presa, prevista per a l'any 1968, i que havia de fer canviar l'estructura del país, proporcionant-los noves fonts de riquesa, terrenys immensos que caldria conrear, energia que permetria d'engegar fàbriques noves i importants, i les seves conseqüències: aliments, feina i prosperitat...

Durant la seva estada al Caire, va fer molts quilòmetres. Normalment feia servir un taxi, ja que eren més aviat econòmics i, a ell, ara, no li venia d'una pesseta... Els taxistes van ser en moltes ocasions bones fonts d'informació. La majoria xerraven molt.

També l'informaren els guies que acompanyaven turistes pels barris típics i pel districte de les piràmides, perquè Pere, seguint les instruccions, hi anà l'endemà mateix de l'arribada. Era un matí i feia una calor horrorosa. Les piràmides eren a uns deu quilòmetres de la ciutat, seguint l'autopista.

Aquella massa de pedra li produí una sensació desagradable, especialment quan, després de travessar molts passadissos, arribà al ròvell de l'ou, a la cambra mortuòria. Allí dins, l'ambient era gairebé irrespirable. L'aire hauria pogut tallar-se. La suor queia a raig pel rostre. Abans i després, però, va haver d'engaltar la loquacitat del guia, obsequiós, que deixava anar en un anglès molt divertit dades

i més dades que havien d'impressionar els turistes. Junt amb Pere hi havia dues parelles d'americans que feien que sí a tot el que els deia l'home i que, de tant en tant, deixaven anar alguna exclamació: «*Wonderful! Very wonderful!*»

Era curiosa l'admiració que el guia —després de deixar anar xifres i dades— semblava professar per aquells faraons que havien tiranitzat tants milers de persones. Semblava que el fet important, la creació d'aquells monuments que encara calia admirar tants anys després, fos suficient per justificar aquell sacrifici de vides humanes.

Pere tenia ganes de ser lluny, de ficar-se altra vegada al Caire, de passar l'estona a la sala d'estar de l'hotel, amb aquella temperatura tan esplèndida, o bé passejar pels carrerons de la ciutat vella. Però havia de fer la feina que li havien imposat. Seguí els altres fins a dalt de tot. Cap al sud, a l'esquerra, es contemplava l'Esfinx, i a la dreta les piràmides de Kefren i Micerino. A la llunyania es distingien les d'Abusir, Sal·lara i Datxur... i un panorama de sorra, de pols i de calor impressionants. També es veien alguns turistes que, per voler arrodonir el tipisme de la visita, cavalcaven esporuguits i eixancarrats dalt uns inofensius camells.

Després, aquella mateixa tarda, va començar a llegir els manuals d'arqueologia que li havien lliurat. Començà a posar-se en contacte amb el que hi havia de debò en tot aquell embolic de les piràmides dels faraons i del Nil... Començà a comprendre que la visió que en donaven els guies era purament folklòrica...

Hi havia hagut una revolució espiritual que

commogué el país entre les dinasties IX i XII, que va fer que el poble arribés al convenciment que tothom menava una vida plena de necessitats materials després de la mort física. Allò era ben curiós. A partir d'aquell moment, ja no van ser només els faraons els qui s'arruinaven amb la construcció d'un monument funerari. Eren els funcionaris, els comerciants, els artesans, els qui, en vida, començaven la construcció d'una tomba que havia de ser tan luxosa i confortable com els permetien les possibilitats respectives. Així, de les piràmides i els temples, s'arribava a la mastaba, sepulcre en forma de divan i del qual hi havia formes molt diverses.

Pere va sentir que tot allò desvetllava la seva curiositat. Continuava, però, amb el seu escepticisme per l'arqueologia. Li feia l'efecte que excavar i gastar energies investigant les pedres era perdre el temps. Mai no havia sentit cap classe de curiositat científica o intel·lectual, però aquells dies, en trobar-se que havia de llegir aquells temes, no se li van fer tan ensopits com havia pogut creure en principi. A més, era una manera d'omplir el temps que, altrament, potser s'hauria fet massa llarg.

Els matins, sortia i passejava pels barris antics, una autèntica *kashba*, fets de carrerons estrets i tortuosos, amb passadissos inversemblants i cases que es comunicaven pels terrats. Allò sí que ho havia vist al cinema! Se sorprenia de veure tanta gent que tenia ganes de vendre. Les voreres eren plenes de mercaders, arrengrerats en nombre molt superior al dels possibles compradors. La gent del país feia el badoç, regatejava i marxava sense com-

prar. Els únics que lligaven algun tracte eren els turistes.

Quan es cansava de voltar, parava un taxi i se n'anava a un centre esportiu d'unes dimensions extraordinàries: era una ciutat d'esbarjo. Per un cantó hi havia camps de futbol, pistes d'atletisme, camps de golf, pistes de bàsquet, i unes piscines on era una delícia banyar-se. De l'altra banda dels camps d'esport arribava el xivarri d'un gran parc d'atraccions amb muntanyes russes, cavallets, sínies, voleiadors, etcètera, que giraven i es movien a tota velocitat i amb tot brogit.

Les tardes, en canvi, les passava en una de les sales d'estar de l'hotel, amb un llibre d'arqueologia a les mans. Era millor que no pas quedar-se a la cambra. Així, si es cansava de llegir, observava una estona pel seu voltant, o pensava. Tot i que aquella vida era fantàstica, tot i que no era home de preocupar-se massa, en algun moment es preguntava si allò duraria gaire, i li semblava que tenia ganes de fer alguna cosa més moguda.

Passaven els dies. Feia més d'una setmana que era al Caire. Tranquil de mena, havia oblidat gairebé que havia d'estar alerta, a punt de rebre instruccions. Havia trobat gust a l'ofici de rendista. Vivía com un senyor i no tenia ganes que allò canviés.

A mitja tarda, cansat de llegir, enyorant potser algun amic amb qui poder canviar impressions, se n'anà a fer un volt pels carrerons de la ciutat vella. Es va distreure veient aquell moviment, aquell vaivé de gent que anava amunt i avall, amb vestits de coloraines que els arribaven als peus, amb aquells crits que proferien sense arribar gairebé mai a en-

tendre's ni a posar-se d'acord. En contemplà d'altres que, asseguts a les entrades de les cases, fumaven tranquil·lament amb unes pipes llarguïssimes, deixant passar el temps, com si tot el moviment del carrer no els interessés en absolut...

Era un espectacle fascinant. De lluny, pensava, si allò s'hagués pogut veure d'alguna altura, hauria constituït una meravellosa perspectiva. De tant en tant sorgia un crit d'una torre d'una mesquita i ja els teníeu cap a dins, a fer les seves oracions. Pere ja sabia que a la ciutat hi havia més de mil mesquites.

Després de deixar anar el temps sense adonar-se'n, mirà el rellotge. Era un quart de nou. Feia un quart que hauria hagut de ser a l'hotel, perquè eren molt rigorosos en el que es referia a respectar els horaris dels àpats. Pensà que no valia la pena de córrer i empaïtar un taxi, i es va dir que havia arribat el moment d'anar a sopar a la Torre del Gorg, cosa que feia dies que volia fer.

Va seguir tranquil·lament fins a sortir del barri antic, parà un taxi i indicà on volia anar. La Torre del Gorg s'aixecava en una illa que feia el Nil en passar pel Caire i dividir-se en dos braços, que després tornaven a unir-se. S'hi pujava amb ascensor. Pensà que allò era més o menys com el monument a Colom, al capdavall de la Rambla, però aviat s'adonà que era més alt i més majestuós. Dalt hi havia un restaurant molt curiós: era giratori! Assegut a la taula, mentre s'atipava de valent, podia veure tot el Caire al seu voltant. La cúpula girava amb tota suavitat, imperceptiblement; semblava més aviat que fos el paisatge que voltava... Era impressionant! Allò

permetia contemplar part del curs del Nil, que semblava platejat pels efectes de la lluna, que lluia resplendent. De tant en tant, a cada volta completa, apareixia un altre espectacle meravellós. A la llunyania es veien les tres grans piràmides i l'Esfinx —eren a uns deu quilòmetres—, que cada vegada constituïen una sorpresa. Il·luminades amb el prodigi de *Son et Lumières*,* de nit eren molt més atractives que de dia, sense aquella sensació d'ofec, sota el sol. Allò era el rovell de l'ou del Caire. De tant en tant, quan aixecava la vista del plat, apareixien els gratacels dels hotels Hilton i Semiramis, que tenien catorze o quinze pisos. I cap al nord, l'edifici de la televisió, molt semblant al de París, d'arquitectura original, tot rodó, i que transmetia emissions per tres canals diferents.

Quan arribà al seu hotel, hi trobà una carta. Era molt breu, com de costum. Deia únicament el més just. Havia d'agafar el tren l'endemà. Un viatge de campionat! Hi havia el bitllet del ferrocarril fins a Assuan i, després, el passatge per a un vaixell que feia la ruta fins a Wadi-Halfa, travessada la frontera egípcia, ja dins el Sudan. Pel camí, a Abu-Simbel, rebria un paquet que calia retenir fos com fos. A Wadi-Halfa hauria d'agafar el tren fins a Khartum, capital del Sudan, on aniria a parar a The Queen's Hotel. Allí tornaria a rebre instruccions. Dins el sobre hi havia dues-centes lliures egípcies. Hi havia també una mena de carnet de professional de l'arqueologia a nom de Peter Whitel. Vet aquí perquè

* Espectacle francès, orgia de llum i de color, trasplantat a Egipte.

li havien fet aprendre algunes nocions d'aquella ciència! Havia de fer-se passar per arqueòleg... No ho veia gaire clar, però sempre podria tenir una explicació a mà si algú es posava pesat i feia massa preguntes. L'organització se les pensava totes, caram! Estava bé, allò!